

© Klaas Spronk

### **De Bijbel open: een huis om in te wonen**

Ook de critici van de Nieuwe Bijbelvertaling kunnen er niet om heen: dankzij de doeltaalgerichte benadering van de NBV wordt er meer uit de Bijbel gelezen. Maar wordt de Bijbel ook beter begrepen? Het is duidelijk dat de vertalers van de NBV veel uitleg in hun vertaling hebben gestopt. Alleen zo was het mogelijk om tot een tekst in natuurlijk Nederlands te komen. Veel teksten zijn echter voor meer dan één uitleg vatbaar. Heeft de gewone Bijbellezer, die geen toegang heeft tot de oorspronkelijke tekst in het Hebreeuws of het Grieks, nog wel de mogelijkheid om daar de vinger achter te krijgen?

Hans Snoek heeft een mooi en boeiend boek geschreven waarin hij deze gewone lezer hulp biedt. Hij vergelijkt de Bijbel met een huis om in te wonen. Daarmee bedoelt hij dat hij de Bijbel niet slechts op (wetenschappelijke) afstand wil bekijken. De Bijbel is bedoeld om mensen te helpen hun plaats in het leven te vinden, in relatie met gelovigen uit verleden en heden. Het beeld van de Bijbel als huis komt van Carlos Mesters. Deze Belgische priester heeft er zich in de tweede helft van de vorige eeuw bij zijn werk in Brazilië hartstochtelijk voor ingezet om de Bijbel weer terug te geven aan het gewone volk. Oorspronkelijk was volgens hem de Bijbel als een oud huis met een grote deur aan de straatkant. Iedereen kon er zomaar binnen lopen. Men voelde er zich thuis. Op een dag kwamen er geleerden binnen door een zijdeur. Zij gingen het huis bestuderen en vonden allerlei interessante details over de eerbiedwaardige geschiedenis van het huis. Dat maakte grote indruk op de mensen. Ze durfden nu echter niet zo makkelijk het huis meer binnengaan en op den duur werd het er stil. Na lange tijd waagde zich een bedelaar op zoek naar een slaapplek voor de nacht weer eens door de voordeur, die op een kier was blijven staan. Dat werd het begin van de herontdekking. Het huis kreeg zijn bestemming terug: een plek om in te wonen.

Hans Snoek is zelf een Bijbelgeleerde. Hij is gepromoveerd oudtestamenticus en geeft onder andere les op de hogeschool Windesheim. Hij heeft ook enkele jaren gewerkt als docent in Latijns-Amerika. Dat heeft bijgedragen aan zijn sympathie voor de benadering van Carlos Mesters. Hij deelt zijn kritische blik op de Westerse Bijbelwetenschap. Die is maar al te vaak tussen de Bijbel en de gewone lezer in gaan staan. Hij wil echter niet zover gaan om de wetenschap de deur te wijzen. Daarmee zou de lezer zichzelf en ook de Bijbel te kort doen. Bijbelwetenschappers kunnen helpen om te ontdekken welke rijkdommen er verscholen liggen in het oude boek. Daar mag het echter niet bij blijven. Ze kunnen ook goed helpen om de verbinding te leggen met de vragen waar we in deze tijd voor staan.

Als een vakkundig docent neemt Hans Snoek de geïnteresseerde Bijbellezer bij de hand en leidt hem door de geschiedenis van de Bijbeluitleg. Die begint al in de Bijbel zelf en voert langs rabbijnen, kerkvaders, reformatoren, psychologen, sociologen en feministen. Dat is wel gevaarlijk, want het kan de huidige Bijbellezer de lust en de moed ontnemen om zelf nog aan de slag te gaan. De uitleg van de Bijbel blijkt wel zeer bepaald te zijn door de tijd waarin men leefde en de manier waarop men dacht. Maar men kan er ook uit opmaken dat de Bijbel zijn uitleggers overleeft. Dit huis krijg je niet zomaar omver en biedt blijkbaar ook voortdurend ruimte voor nieuwe inzichten. Heel aardig daarbij is dat Hans Snoek onverwachte verbanden weet te leggen tussen oude leeswijzen en moderne

benaderingen. Zo schrijft hij over een hedendaags Zuid-Afrikaans pleidooi voor een spirituele leeswijze zoals we die kennen van bepaalde kerkvaders. Luther krijgt opnieuw een stem in Brazilië en Calvijn in Korea.

De lezer wordt uitgenodigd om niet op een afstand te blijven staan. Het eerste deel van het boek is als een “appetizer”. Maar nu gaat men zelf aan de slag. Stap voor stap wordt doorgenomen hoe men, ook zonder kennis van het Hebreeuws en Grieks, dichterbij de betekenis van de tekst zelf kan komen: hoe zit die tekst in elkaar? Hoe leg je verband met andere teksten? Wat kun je te weten komen over de schrijver van de tekst en de historische achtergrond? Wat heeft dat voor consequenties voor de uitleg? Welke vormen werden er gebruikt en hoe beïnvloedde dat de inhoud? Het wordt allemaal geduldig uitgelegd met verwijzing naar de hulpmiddelen die de lezer hierbij tegenwoordig ten dienste staan.

De laatste stap die gezet wordt, is die van de interpretatie. Hans Snoek maakt zorgvuldig onderscheid tussen uitleg en interpretatie. Bij de uitleg gaat het erom de Bijbel zelf aan het woord te laten, bij interpretatie gaat het om de verbinding van de Bijbeltekst met het eigen leven. Het is goed om dat uit elkaar te houden. Wie te snel de Bijbelteksten gaat toepassen op het eigen leven, loopt het risico om alleen maar te horen wat hij graag wil horen. Wie echter zo beducht is voor inlegkunde dat hij zich beperkt tot een zo precies mogelijke historische beschrijving van de tekst, doet de Bijbel ook geen recht. De Bijbel is geschreven om mensen aan te spreken. Een verantwoorde manier om met deze spanning tussen uitleg en interpretatie om te gaan is om ook te kijken naar je zelf als lezer. Het is een illusie te denken dat je onbevooroordeeld de Bijbel kunt lezen. Geef het maar toe en wees je bewust van je eigen vooroordeel. Daarbij helpt het als je de Bijbel samen leest met mensen in een andere situatie en vooral vanuit een andere cultuur. En laat je ook eens leiden door de ogen van een kunstenaar. Of word zelf deel van het verhaal door het in bibliodrama na te spelen.

Zo nodigt Hans Snoek uit tot Bijbel lezen. Hij zet als het ware de deur wijd open. Wie hier binnen stapt komt in een mooi huis. Men kan er tot rust komen, genieten, leren. Dat gaat het beste als je er rustig de tijd voor neemt en je de weg laat wijzen door wie hier eerder binnen ging.

Het is ook een huis met vele vertrekken. Het is groter dan veel protestanten dachten. Daarop wijst een tweede boek dat hier onze aandacht verdient. Het is een inleiding op de deuterocanonieke boeken door Sam Janse. Op aanstekelijke wijze geeft hij een overzicht van de inhoud en achtergrond van de boeken die mede door de NBV voor veel mensen weer deel uitmaken van hun Bijbel. Je vindt er parels van vertelkunst die Rembrandt inspireerden tot fraaie schilderijen. Ze bevatten geschiedenis en theologie die Oude en Nieuwe Testament met elkaar verbinden. En er staat levenswijsheid in waarvan je graag eerder op de hoogte was geweest. Opnieuw dus een uitnodiging tot lezen, maar niet zonder passende begeleiding.

Hans Snoek, *Een huis om in te wonen. Uitleg en interpretatie van de Bijbel*. Uitg. Kok Kampen. € 34,90.

Sam Janse, *De apocriefen. Inleiding op de deuterocanonieke boeken*, Uitg. Boekencentrum Zoetermeer. € 19,90.